

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Muslimové očima českých školáků

Bakalářská práce

Autor: Klára Černá
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Klára Černá
Studium:	P16P0241
Studijní program:	B6107 Humanitní studia
Studijní obor:	Transkulturní komunikace
Název bakalářské práce:	Muslimové očima českých školáků
Název bakalářské práce AJ:	Muslims through the eyes of czech students

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem se žáci na základních a středních školách seznamují s islámem a jaký je jejich osobní zájem o toto náboženství. První, teoretická část práce představí a základní principy výuky světových náboženství na českých školách. Cílem průzkumu, provedeného v rámci praktické části bakalářské práce, bude ukázat jaká je míra znalosti českých studentů a islámu a do jaké míry se o vyznavače islámu zajímají. Zároveň bude práce analyzovat zdroje, z nichž o islámu získávají informaci a jakým způsobem o něm diskutují s rodiči, ve škole a se svými vrstevníky. Praktická část bude vycházet z dotazníku, který bude předložen studentům na vybraných základních a středních školách.

BEČKA, J.; MENDEL, M. Islám a české země. Olomouc: Votobia, 1998. BRZOBOHATÝ, M. Terorismus. Praha: Police History, 1999. HORYNA, b.; PAVLINCOVÁ, H. Judaismus, křesťanství, islám. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. KROPÁČEK, L. Duchovní cesty islámu. Praha: Vyšehrad, 1992. KROPÁČEK, L. Islám a západ: historická a současná krize. Praha: Vyšehrad, 2002.

Garantující pracoviště:	Katedra kulturních a náboženských studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Macek, Ph.D.
Oponent:	ThLic. David Bouma, Th.D.
Datum zadání závěrečné práce:	6.10.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala celou samostatně po vedením vedoucího práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne: 22. 3. 2019

.....

Klára Černá

Poděkování

Chtěla bych poděkovat mému vedoucímu práce, Mgr. Petru Mackovi, Ph.D., za pomoc a poskytnutí informací při zpracování mé bakalářské práce. Také bych ráda poděkovala studentům, kteří mi rozhovory umožnili uskutečnit, bez nichž by práce nevznikla.

Anotace

ČERNÁ, Klára. *Muslimové očima českých školáků*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 49 s. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem se žáci na středních školách seznamují s islámem a jaký je jejich osobní zájem o toto náboženství. Teoretická část práce představí základní principy výuky světových náboženství na českých školách. Cílem průzkumu, provedeného v rámci praktické části bakalářské práce, bude ukázat, jaká je míra znalosti českých studentů o islám a do jaké míry se o vyznavače islámu zajímají. Zároveň bude práce analyzovat zdroje, z nichž o islámu získávají informaci a jakým způsobem o něm diskutují s rodiči, ve škole a se svými vrstevníky. Praktická část bude vycházet z rozhovorů, který bude probíhat na vybraných středních školách.

Klíčová slova: studenti, náboženství, muslimové, islám v České republice

Anotation

ČERNÁ, Klára. *Muslims through the eyes of Czech students*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 49 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of bachelor thesis is to find out how students get acquainted with Islam at high schools and what is their personal interest in this religion. The theoretical part of the thesis introduces the basic principles of teaching world religions at Czech schools. The aim of the survey, carried out within the practical part of the bachelor thesis, will be to show what is the level of knowledge of Czech students about Islam and to what extent they are interested in Islam. At the same time, I will analyze the sources of information about Islam and how students discuss it with parents, at school, and with their peers. The practical part will be based on interviews, which will take place at selected high schools.

Keywords: students, religion, muslims, Islam in the Czech Republic

OBSAH

1 ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
2 Islám	11
2.1 Historie	11
2.2 Muhammad.....	12
2.3 Pět pilířů islámu	13
2.3.1 Vyznání víry	13
2.3.2 Modlitba	13
2.3.3 Almužna	14
2.3.4 Půst.....	14
2.3.5 Pout'.....	15
2.4 Rozšíření islámu.....	15
3 Křesťanství a islám na cestách k dialogu.....	17
3.1 Pohledy z křesťanské strany	17
3.2 Pohledy z muslimské strany	18
4 Historie islámu v ČR	19
4.1 Postoj veřejnosti k muslimům žijícím v ČR.....	20
4.2 Islamofobie	21
4.3 Muslimové v mediální sféře v ČR	23
5 Islám ve školních osnovách	26
5.1 Rámcové vzdělávací programy.....	26
5.2 RVP G	26
5.3 RVP 63-41-M/01 Obchodní akademie.....	27
5.4 RVP 69-51-H/01 Kadeřník.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	29
6 Výzkumné šetření.....	29
6.1 Sběr dat.....	30
6.2 Setkání se studenty.....	31
6.3 Studenti.....	31
6.4 Gymnázium.....	31
6.4.1 Martina	31
6.4.2 Tomáš	31

6.5	Obchodní akademie.....	32
6.5.1	Nela	32
6.5.2	Jakub.....	32
6.6	Střední odborné učiliště.....	32
6.6.1	Kristýna	32
6.6.2	Lukáš	32
7	Praktické zpracování rozhovorů se studenty.....	33
7.1	Školní výuka	33
7.2	Co si myslí studenti.....	36
7.3	Zdroje informací	38
7.4	Mezináboženský dialog – křesťanství a islám.....	38
7.5	Mediální informovanost společnosti o islámu	40
7.6	Zvyky muslimů a snaha představit si „být muslim“	41
8	ZÁVĚR	46
9	Seznam použitých zdrojů.....	48
9.1	Použitá literatura:	48
9.2	Internetové zdroje:	49
9.3	Rozhovory se studenty:	49

1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zajímat, jaké jsou názory středoškolských studentů na muslimy. V dnešní době je islám velmi diskutabilním tématem a jde o náboženství, které je dynamické a rychle se rozvíjí. Na světě je přes jeden a půl miliardy muslimů. Zaměřím se ale pouze na studenty, kteří vyrůstají v České republice.

Cílem práce je zjistit, co si myslí studenti o muslimech. Zda mají pozitivní nebo spíše negativní názor a co je k tomu vede. V práci budu i vypisovat, kde informace o islámu sbírají nebo kde se o nich nejčastěji dozvídají. Zda na jejich názor má vliv škola, čili učitelé či jsou ovlivněni médii nebo lidmi, kterými se obklopují. V této době je dle mého názoru na islám pohlíženo spíše ve špatném slova smyslu. Právě kvůli teroristickým útokům, které jsou s muslimy převážně spojené. Kvůli tomu, že lidé nemají dostatečné i pravdivé informace z médií, jsou spíše proti islámu.

Pokusím se tedy zjistit, zda falešné informace studenty ovlivní. Mezi jejich názory, které je často mění, patří i škola. Budu se zajímat, co se na středních školách o islámu učí, jaký na muslimy mají názor jejich učitelé a zda mají speciální předmět nebo hodiny, které věnují jenom tomuto náboženství. Neměli by posuzovat celé náboženství podle jednoho muslima, který teroristický čin spáchal. Společnost by měla vědět, že se muslimové dělí do dvou skupin – na umírněné muslimy (dodržují Korán a nejsou teroristé) a extremisty (dodržují právo šaría a jsou vedeni k terorismu). Tyto dvě odlišné skupiny od sebe oddělovat a nevytvářet si domněnky nebo předsudky, že všichni muslimové jsou stejní. Studenti by se měli učit o jiné mentalitě lidí a svým způsobem je i respektovat a brát je takové, jací jsou. V České republice by tak postupně začala klesat islamofobie, či jiné fobie z odlišných náboženství, a postupně by se zde mohla začít rozšiřovat politika multikulturalismu. Jak seznámení se s novými lidmi, tak i chápání jejich stylu života.

Bakalářskou práci jsem rozdělila do dvou částí – teoretickou a praktickou. V první části se zmíním o historii islámu, jak česká společnost muslimy vnímá a jak na islám poukazují média. V praktické části zjišťuji názory šesti vybraných studentů. Porovnávám mezi sebou střední školy v Mladé Boleslavi a mezi ně patří gymnázium, obchodní akademie a střední odborné učiliště. Popisuji setkání se studenty a následné rozhovory, které jsou předem připravené a rozdělené do šesti okruhů. Otázky jsou

předem připravené a studenti na ně odpovídají a při tom vedou diskuzi i mezi sebou. Mezi důležité okruhy jsem zvolila: 1. Informace, které se dozvídají ve škole, 2. Jaký mají studenti názor na islám, 3. Kde se o islámu nejvíce dozvědí, 4. Zda je možný dialog mezi křesťanstvím a islámem, 5. Jaké zprávy přináší média o islámu a 6. Jaké znají zvyky muslimů a zda by si dokázali představit Být muslim.

Tato práce se tedy věnuje postoji středoškolských studentů k muslimům, jelikož jsme země, která je spíše proti muslimům a celkově proti imigrantům, tak bychom se měli dozvědět, jaké jsou názory na islám i od mladší generace.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Islám

Islám je monoteistické a dynamicky se rozvíjející náboženství, kde je zhruba jedna a půl miliardy věřících. Islám, nebo také nazýváno „odezdání se Bohu“, je čím dál více diskutabilním tématem a tak by se dalo říci, že nabírá až globálních rozměrů. Vyznavači islámu se nazývají muslimové a toto náboženství vychází z učení proroka Muhammada, což byl tehdejší uznávaný vůdce Arabů. Muhammad je uctíván ve všech směrech, ať už jde o jejich soukromý či společenský život.¹

2.1 Historie

Podle muslimů vznikl islám na začátku 7. století v Arábii, kde poprvé viděli zjevení, které Bůh (Alláh) seslal po andělovi Gabrieli Muhammadovi. Tento zázrak si vykládají jako posvátná slova boží, která by se měla dodržovat a uchovat v Koránu. Muhammad byl označován za posledního vyvoleného proroka. Tímto byl pro muslimy významný a chovali se k němu s úctou a respektem.²

Význam slova Muslim se dělí na dvě skupiny – *autochtonní*, což jsou staré muslimské skupiny a nacházejí se především ve východní Evropě a na Balkáně. Druhá skupina je *alochtonní*, tak se označují přistěhovalci v západní Evropě.³

V Evropě se vyskytuje cca 40 milionů muslimů. Nepočítá se Turecko a polovina těchto věřících žije v EU.⁴

Slovo islám znamená „odezdat se bohu“. Džáhilíje – doba před samotným vznikem islámu, neboli k předislámské Arábii. V této době většina obyvatel vedla kočovný život pastevců, který byl organizovaný v podobě pokrevních rodů, klanů a kmenů. Tyto skupiny spolu tvořily jakési shromáždění, které si navzájem pomáhalo, a více upevňovaly vztahy. Díky tomu vznikaly „silnější“ městské státy v Jemenu nebo Mekka. Ta si díky tomu získala vyšší postavení ve směru náboženském a kulturním.

---

¹ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad), s. 82 – 88

² Tamtéž, s. 16

³ Tamtéž, s. 17

⁴ Tamtéž, s. 88

Murúwa, mužnost, byla velice populární a staří Arabové si cenili těch, kteří byli vzdělaní ohledně jejich historie, poezie. O duši a posmrtném životě toho moc nevěděli a byly vyprávěny dva různé názory. Existují informace, že pouze jižní Arabové věřili, že je v člověku místo duše pták, který je uvnitř celého těla. Poté co člověk umře, se pták rozletí a létá pouze kolem jeho mrtvoly. Druhá možnost byla, že duše je krev a duch je vzduch, který je uvnitř lidského těla a je člověkem vydechován jako dech. Žena byla nazývána jako *nafsá* ' nevěděli, jestli krev která z ní vychází, vodu znečistí či nikoli.⁵

2.2 Muhammad

Prorok, který se považuje za zakladatele islámu. Muhammad je označován za významného revolucionáře své doby.

V historii byl Muhammad nazýván jako zloduch nebo podvodník. Považuje se za zakladatele islámu. Pro muslimy byl a je pro ně stále posvátný. Doba před jeho příchodem se nazývá *džáhilje*. Byl to prorok, který dostával informace skrze Alláha a dále je poté šířil mezi lidmi. Tato zjevení se objevovala i prorokům Mojžíšovi, Ježíšovi a Abrahamovi. Nevadilo, že se látky známé z křesťanství objevovaly i v muslimském učení. Zjevení se často opakovala a měla přestat s Muhammadem.⁶

V Evropě se orientalisté donedávna zamýšleli nad věcmi, jako je patologie nebo padoucnice, ve které se snažili porozumět Muhammadovým stavům zjevení. Badatelé totiž zjišťovali, jak doopravdy islám vznikl a zastávají názor, že je pouhým výsledkem Muhammadova boje o moc v Mekce.⁷

Muhammad se narodil do „roku slona“ což je rok 570 a je z rodiny Hášimovců. Měl ženu Chadídžu, která mu porodila čtyři dcery a dva syny. Na cestách po Arábii a v Sýrii se dozvěděl více informací s učením křesťanů a židů. Muslimští teologové tvrdí, že byl Muhammad negramotný (*ummi*) – neznalý svatého Písma – a stejně tak je i psáno v Koránu. Na druhou stranu ale projevoval obrovský zájem o náboženství především o monoteistickém učení. Prožil mnoho Božích zjevení, kde tvrdil, že je vyvolený a bude hlásat Jeho slovo jako prorok (*nabí*) a posel (*rasúl*).

---

⁵ Tamtéž, s. 13

⁶ PETRÁČEK, Karel. *Islám a obraty času*, s. 61 – 63.

⁷ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 17

První zjevení probíhalo poblíž Mekky tak, že Muhammad se sám procházel po skalách, v lesích a slyšel nějaké hlasy: Mír s tebou, Posle Boží! A poté se mu i dokonce ukázal anděl Gabriel (*Džibríl*).

Hidžra, migrace, proběhla roku 622 a byla tak významná, že byla vybrána jako počátek islámského datování. Tento proces vznikl proto, že Muhammad si začal všímat lhostejnosti a nezájmu od lidí a zároveň šlo o výsledek politických bojů v Mekce, a proto se přemístil do Medíny, kde byl považován za nejvyššího duchovního a politického představitele za islámské společnosti. Stále ale pokračoval ve svém proroctví. Některé přesvědčit dokázal a jiní mu úplně nevěřili. Přesto se k němu začali stavět další a další kmeny a nakonec pro islám Mekku získal, kterou chtěl získat kvůli svatyni Ka'bu kvůli místu v islámském kultu.⁸

V roce 628 chtěl Muhammad udělat menší pouť do Mekky, která mu byla Mekkánci schválena a podstoupil ji následující rok. Šlo o třídenní ničím nerušené obřady pro muslimy. Poslední pouť, která se nazývala „pouť na rozloučenou“, byla roku 632 a krátce po návratu Muhammad onemocněl a následně zemřel.⁹

2.3 Pět pilířů islámu

Neboli pět pilířů víry by měl každý muslim plnit jako výraz úcty k islámu a dodržení pravidel daného náboženství. Tím jsou – 1. vyznání víry (*šaháda*), 2. rituální modlitba (*salát*), 3. almužna, daň (*zakát*), 4. půst v měsíci ramadánu (*saum*) a 5. pouť do Mekky (*hadždž*). Následně budu každý pilíř vypisovat a vysvětlovat.

2.3.1 Vyznání víry

Šaháda – „svědectví“. Tento termín je spojen s každodenním modlením pro muslimy. Z pravidla každý muslim by měl aspoň jednou za život vyslovit tuto větu: „*Lá iláha illá' lláh va Muhammadun rasúlu' lláh.*“ („Není boha mimo Alláha, Mohammed je Vyslancem Božím“). Měl by ji myslet zcela vážně, rozumět významu a z celého srdce tomu věřit.¹⁰

2.3.2 Modlitba

Salát by měl každý muslim vykonávat pětkrát denně – při východu Slunce, v poledne, odpoledne, při západu Slunce a v noci. Před každou modlitbou by se měl

---

⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 3. dopl. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003, s. 20

⁹ Tamtéž, s. 21

¹⁰ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. Praha: Islámská nadace, 2003, s. 54

očistit, umýt se a poté se pomodlit směrem k Mekce. Musí být zdravý, a pokud by se stalo, že je nemocný, modlitba by byla výjimečně prominuta. Muslimové rozdělují dva druhy znečištění – lehké a těžké. Těžké znečištění je např.: pohlavní styk, u žen je to menstruace (v Koránu označována jako nemoc) nebo když je čerstvě po porodu. Žena tedy nesmí vstoupit do mešity a po skončení krvácení je povinna podstoupit tzv. Velkým omytím. Lehké znečištění – požití alkoholu či masa.¹¹ Muslim by měl splňovat i náležitý oděv – naboso, muži by měli být zahaleni od pasu po kolena a ženy musí být zahaleny celé, nemusí jenom obličej, ruce a chodidla.¹²

„Původně se muslimové modlili pouze v noci, drželi hojně vigilie, částečně z obavy, že se stanou předmětem posměchu nevěřících, z poloviny podle praxe poustevníků a syrských mnichů. Již na konci prvního mekkánského období Prorok zavedl dvě denní modlitby, ráno a večer, k nimž později přidal ještě třetí v poledne. Až po Muhammadově smrti bylo uceleno, že muslim je povinen se modlit pětkrát denně (za úsvitu, v poledne, odpoledne, při západu slunce a večer po západu slunce).“¹³

2.3.3 Almužna

Dalším pilířem je almužna neboli *zakát* (náboženská daň). Muslimové mají jako almužnu dávat úřadům vše, co jim přebývá. Zprvu ji ale měli rozdávat všem chudým. Almužna není platná pro otroky, tělesně a duševně postižené lidi a děti. Muslim má vždy na konci roku odevzdat buďto obilí, maso či zlato, stříbro.¹⁴

2.3.4 Půst

„Během postních dnů je věřící povinen zdržovat se jakéhokoliv jídla a pití a vůbec polknutí čehokoliv, kouření, pohlavního styku a záměrného zvracení. Má se také vyvarovat svárů, pomluv a neslušných řečí, a pokud možno by měl konat dobré skutky.“¹⁵

Půst se dodržuje pouze přes den. V noci si tedy dopřejí vše, co ve dne nemohou. Tím pádem zde funguje vše obráceně než u nás. Přes den všichni věřící spí a v noci ožívají

---

¹¹ KŘIKAVOVÁ, A., M. MENDEL a Z. MÜLLER. *Islám: ideál a skutečnost*. Praha: Panorama, 1990, s. 100

¹² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 96

¹³ *Korán*. Praha: Academia, 2000, s. 99

¹⁴ Tamtéž, s. 100

¹⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 108

krámky, kavárny nebo se schází s přáteli. Ramadán můžeme přeložit jako měsíc „sebezapření“ a trvá dvacet devět nebo třicet dní.¹⁶

2.3.5 Pout'

Poslední pátý pilíř se nazývá *hadždž*, neboli pout' do Mekky, kterou by měl podstoupit každý muslim. Typickým znakem je oblečení, které je stejné pro všechny – poutnické roucho. To sjednocuje a dává najevo rovnost všech zúčastněných před Bohem. Muslimové mají i v Koránu uvedeno, že musí jednou za život pout' vykonat. Tuto pout' nemohou vykonávat otroci, ženy po porodu či mentálně postižení. S cestou je spojeno i mnoho obřadů – např. poutník se musí dvacet kilometrů před Mekkou zcela očistit. Pout' probíhá tak, že si muslim sám zvolí, zda chce podstoupit velkou pout' (*hadždž*) nebo malou pout' (*umra*). Pokud si zvolí malou pout', může ji zvládnout kdykoliv. Oproti tomu pro velkou pout' je dané datum a to konec první třetiny posledního měsíce v islámském lunárním kalendáři, kde poté musí provést rituál – napít se ze studny Zamzam a jít k Prorokovu hrobu Medíně.¹⁷

2.4 Rozšíření islámu

Křesťané, židé, zoroastrovci a sabejci nebyli nuceni přecházet na víru islámu, pokud ale budou dodržovat jejich zásady, získají status „chráněného lidu“. Tuto skupinu Korán nazývá *ahl al-kitáb*, neboli „vlastníci písma“. Měli ale ovšem pár výjimek, jako bylo třeba placení daní (*džizja*) a pozemková daň (*charádž*), poněvadž museli platit více než muslim (ze zákona i muslim musel tuto daň také každoročně platit, ale v menším množství).

Evropští křesťané měli konflikty s muslimy, protože muslimové jim zabrali Svatou zem a místa spojená se svatou památkou Krista a apoštolů. Dále to bylo díky dobytí severní Afriky, kde islám odstranil asi přes 250 křesťanských diecézí. Tito bojovníci byli vedeni k zvláštnímu způsobu boje jako dychtivost po kořisti.¹⁸

Max Weber raný islám označuje za „stavovsky orientované náboženství válečníků“ a jako válečnou kořist má postavenou mezi „základními elementy jeho čistě feudální hospodářské etiky“.¹⁹

---

¹⁶ Tamtéž, s. 108

¹⁷ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, s. 103

¹⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 19-20

¹⁹ WEBER, Max. *Sociologie náboženství*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 258

Podle českých autorů se v té době křesťané a židé brali jako lidé žijící ve druhém řádu, ve kterém pro ně bylo i pár omezení. Jako byla například svatba – nemohli se brát na veřejnosti, či si nesměli vzít za ženu muslimku. Dále se museli křesťané lišit od muslimů stylem oblékání nebo docházeli i na jiný úřad.²⁰

---

²⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 21

3 Křesťanství a islám na cestách k dialogu

V této kapitole bych chtěla zmínit mezináboženský dialog mezi křesťanstvím a islámem, zda tyto dvě odlišná náboženství mají něco společného či nikoliv. Vzhledem k tomu, že Češi mají kořeny v křesťanství, tak bych se v bakalářské práci chtěla aspoň o tomto dialogu zmínit a snažit se je ve zkratce porovnat.

Vzhledem k tomu, že křesťanství vzniklo o 600 let dříve než islám, tak si muslimové vyžádali, aby se používal jejich příběh ohledně Božího zjevení, který uznává, ale zároveň překonává biblický monoteismus. Judaismus, křesťanství a islám jsou považována za „nebeská“, takto muslimové nazývají tyto náboženství a podle nich pouze islám, který je nejmladší, uznává po právu všechny proroky – jak Muhammada, tak dokonce i konečnou podobu Koránu. Díky tomu je pro muslimy nejdokonalejší.²¹

V 19. století v Asii a v Africe křesťanští aktivisté zastávali názor, že islám je jenom nevyzrálá příprava na křesťanství. Plně rozvinutý dialog začali muslimové vést s křesťany až ve druhé polovině 20. století, kdy křesťané přijali jejich náboženství, zvyky a tradice.

3.1 Pohledy z křesťanské strany

Křesťanství tvrdí a je to i bráno za nejstarší verzi, že islám je křesťanskou herezí. Dokonce i někteří křesťanští teologové poukazují na to, že islám má kořeny v semitské verzi křesťanství, či židokřesťanství, která je odlišná od verze helenizované a tento pohled zastává i Hans Küng nebo známý teolog Hans Waldenfels SJ. Ale po nějaké době křesťanství bylo přesvědčeno, že islám je úplně jiné náboženství a nemůže být s ním spojováno. Což znamená, že muslimové odmítají Ježíšovo božství a naopak křesťané odmítají uznávat Korán.²²

Od poloviny 20. století došlo k uznání a důvěře muslimům vůči křesťanům. Pomohly tomu především vědy a různé praxe, které se postupem času přeměnily v moderní teologické myšlení. A hlavně Bůh chce, abychom byli všichni spojeni navzdory hranicím kultur.

---

²¹ Tamtéž, s. 147

²² Tamtéž s. 149

Katolická církev se vyjádřila pro dialog s muslimy v dokumentech II. Vatikánského koncilu a u protestantů a pravoslavných v činnosti Světové rady církví. Koncil se poté vyslovil ve dvou dokumentech. Islám je v jedné z dokumentů charakterizován takto: „*Plán spásy se však vztahuje i na ty, kteří uznávají Stvořitele, a mezi nimi především na muslimy, kteří prohlašují, že se drží víry Abrahamovy a klaní se jako my Bohu jedinému, milosrdnému, který bude v poslední den lidi soudit.*“²³

Nostra aetate píše v dokumentu o úctě a snaze po vzájemném porozumění. Světová rada církví dokonce začala dělat různá seskupení muslimů a křesťanů již od padesátých let.²⁴

3.2 Pohledy z muslimské strany

Křesťanští autoři zjistili, že je psáno v Koránu o popírání křesťanského heretického učení. Znamý skotský duchovní W. M. Watt tvrdil, že Korán neodsuzuje Největší trojici, ale trojbožství, které i křesťané odmítají. Dalším důkazem, že Korán neodmítá to, že byl Ježíš ukřižován, ale pouze to, že nebyl Mesiáš. Muslimská tradice chová úctu k Ježíši, ale jenom jako k proroku. Popírá pouze to, že je Synem Božím a spasil lidstvo svou smrtí na kříži.²⁵

---

²³ Tamtéž, s. 153

²⁴ Tamtéž s. 154

²⁵ Tamtéž s. 155

4 Historie islámu v ČR

Muslimové začali přicházet do českých zemí v průběhu 19. - 20. století z Bosny a z Kosova. V Československé republice byla založena obec v roce 1935, která byla speciálně pouze pro muslimy a jmenovala se Muslimská náboženská obec (MNO). Zprvu se zdálo, že tento návrh se v ČR neujme, jelikož čeští obyvatelé byli spíše proti islámu. Nakonec roku 1941 se díky československým úřadům obec uskutečnila. Období protektorátu Čechy a Morava nebylo pro MNO příznivé. Šířily se vůči muslimům negativní informace např: obec byla pronacistická nebo se zde objevovaly prvky antisemitismu. Ale tyto zprávy nebyly nikdy potvrzené.

Nejznámější obec pro muslimy v ČR se jmenuje Ústředí muslimské obce (UMO), která má pod sebou několik dalších např: Islámská nadace v Praze a v Brně či Islámské centrum v Teplicích. Dále je v ČR Liga českých muslimů nebo Islámský svaz a tyto organizace se snaží muslimům co nejvíce pomáhat.²⁶

Téma Muslimové je v ČR často používané především v médiích, jako jsou noviny, televize, rádio, internet, časopisy a knihy. Píše se o nich v mnoha odborných studiích na školách, v disertacích, protože muslimové se v ČR uměli prosadit a naše média jsou jimi dost zaujatí.²⁷

Během komunistického režimu tvořili největší „muslimskou obec“ v ČR převážně studenti a absolventi, kteří zde zůstali po dostudování nebo se mnozí oženili s Češkami, které poté dobrovolně inklinovali k islámu. Dále početnou skupinou byli migranti – Iráčané, Palestinci a Kurdové. Po sametové revoluci v listopadu 1989 se muslimové postupně začali hlásit ke své identitě, kdy v době komunistů to pro ně bylo nebezpečné a v tu chvíli jakoby se otevřeli dveře pro podnikatele, Turky, Araby i muslimy z bývalého Sovětského svazu a i pro utečence, kteří žádali o azyl.

Na začátku 90. let do ČR začali přijíždět mladí nadšenci a dobrodruzi ze severní Afriky. Nejprve s cílem obchodovat s valutami a poté s drogami.²⁸

V Listině základních práv a svobod se píše o Zákonu církvích a náboženstvích společnostech z roku 2002, který byl novelizovaný v roce 2005 a kde stojí, že po

---

²⁶ BEČKA, Jiří a Miloš MENDEL. *Islám a české země*. V Olomouci: Votobia, 1998, s. 40

²⁷ MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Praha: Academia, 2007, s. 50

²⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 11

předložení 300 podpisů může být provedena náboženská registrace a muslim je poté uznán za právnickou osobu, která žije v ČR. Bohužel čeští muslimové se tímto zákonem stále necítí komfortně, protože nemůžou dělat pro nás běžné věci, jako uzavírat sňatky, účast na výuce státních škol nebo budovat vlastní školy. K tomuto požadavku musí navíc splnit deset let života v ČR a poté předložit deset tisíc podpisů se souhlasem.

Další problémy jsou, když si muslimové chtějí stavět mešity na území ČR. První mešita, ovšem bez minaretu, byla postavena v Brně v roce 1998, kde je i druhá nejpočetnější skupina muslimů v ČR. Modlitba v brněnské mešitě probíhá každý pátek, kde se zde sejde padesát až šedesát mužů, žen a dětí a o svátcích o něco více. V hlavním městě ČR byla první mešita postavena v roce 1999, kde se schází tři sta až pětset věřících. Zdejší muslimové si v centru města pronajali modlitebny - *musallá* – především to jsou lidé, kteří se nemohou dopravit do hlavní mešity, která se vyskytuje na východním okraji. Studenti z Olomouce, Hradce Králové, Plzně, Českých Budějovicích nebo Ostravě si zařídili větší či menší společné modlitebny a dokonce už byla postavena i první modlitebna ve vězení v roce 2002.

Muslimské obce zařizují pro muslimy různé společenské večery – *iftár* – nebo noční posezení v mešitách – *i'tikáf* – či pro ně organizují svatby a různé společenské akce. Dodržují své náboženství, zvyky a tradice.²⁹

4.1 Postoj veřejnosti k muslimům žijícím v ČR

Mezi známější práce, kde se zkoumaly vědomosti o islámu a následně jaký byl vliv na vztah k muslimům, jsou od Josefa Novotného a Filipa Polonského. Tuto výzkumnou metodu prováděli na studentech z vysokých škol v Česku a na Slovensku.³⁰

Další prací je článek od autorů z Norska Zana Strabaca a Ila Listhauga *Anti-Muslim prejudice in Europe: A multilevel analysis of survey data from 30 countries* a zjistili, že Česká republika patří mezi státy, kde protimusliské předsudky nepřesahují míru předsudků, které jsou radikálně proti imigrantům. Když se poté zaměřím pouze na

---

²⁹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 12

³⁰ Josef Novotný and Filip Polonský, "The Level of Knowledge about Islam and Perception of Islam among Czech and Slovak University Students: does Ignorance Determine Subjective Attitudes?", *Sociológia*, 43.6 (2011): s. 674 - 696

danou oblast v České republice, tak známým autorem se považuje Tomáš Melichárek, který se zaměřil na Brno a napsal poté knihu *Islám v Brně*.

Byly i různé zprávy z výzkumných center např. z roku 2006 centrum, které monitorovalo, na jaké škále se nachází ČR ohledně rasismu a xenofobie a zjistilo se, že muslimové v EU jsou více znevýhodňováni.³¹

Na menšiny máme spíše negativní názor a házíme všechny do jednoho pytle. Bohužel k diskriminaci většinou vedou pouze naše předsudky, dojmy a zkušenosti. Všechny tyto předsudky a stereotypy, konkrétně o muslimech, začaly pramenit a vznikat po teroristickém útoku v září 2001.³²

4.2 Islamofobie

Tento pojem se poprvé objevil v Anglii v 80. let minulého století. V novinách se úplně poprvé vyskytl v roce 1991. Islamofobie se pojí spíše ke xenofobii, či diskriminaci. Není to bráno jako odpor k náboženství, ale daný pojem je myšlen přímo proti muslimům. Někdy se i dokonce stávalo, že islamofobii lidé přirovnávali k antisemitismu. Kropáček píše, že jde podle něho o dva směry – populistický a strategický proud. Populistický se spíše objevuje u nás v Evropě. Mnoho států, mezi ně patří především Německo, Francie a Velká Británie kvůli největším počtům přistěhovalců, mělo přijmout uprchlíky z muslimských zemí. Evropa se následně měla rychle vyrovnat se společenskou krizí a jakýmsi určitým napětím, které ve společnosti vládlo. Druhý strategický proud je prisuzován k Americe.³³

Islamofobie je u mnoha autorů na jedné straně vysvětlována jako nenávist, či naprostá averze vůči muslimům. Na straně druhé se autoři shodnou, že jde o vážný sociologický problém dnešní společnosti a měli bychom k tomuto pojmu přistupovat s velkou opatrností. Když islamofobii rozdělíme na dvě slova, tak nám vznikne „islám“ a „fobie“. Existuje několik „fobií“ jako jsou např.: rusofobie, germanofobie (strach z Rusů a Němců), či judeofobie (strach z Židů). Islamofobie je často spojená s xenofobií, negativními předsudky a následné vyhýbání se islámu.³⁴

---

³¹ EUMC, *Muslims in the EU*, s. 108

³² Tamtéž, s. 61

³³ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad), s. 137.

³⁴ VĚTROVEC, Lukáš. *Definice a kontextualizace pojmu islamofobie*. 2013, s. 7.

V jednom rozhovoru Ostránský vzkazuje českým islamofobům: „(...) *brojí proti něčemu, co ve skutečnosti neexistuje. Svého virtuálního nepřítele si totiž vytvořili sami a vzhledem k tomu, že většinou žádného muslima ani neznají a své vědomosti o islámu čerpají povětšinou ze sporných internetových zdrojů (...) Odbornou či popularizační literaturu si nepřečtou, neboť její autoři přece „kolaborují s muslimy“.*“³⁵

Islamofobie se tedy vyskytuje všude, kde se nachází muslimské menšinové komunity. Nejčastěji ji můžeme zachytit v – Indii, Izraeli (i s arabofobií), na Balkáně, v Číně nebo v zemích v Africe. Můžeme se ale setkat s islamofobií i mimo státy, kde se muslimové nevyskytují např. na Filipínách, Etiopie, v kavkazských nemuslimských zemích atd.³⁶

Pojem islamofobie se podle Soyera v dnešní společnosti mohl ujmout kvůli historii a především událostmi, které proběhly ze stran islámu. Mezi nejznámější patří útok z 11. září nebo Izraelsko-Palestinský konflikt. Mezi další prvky se může řadit vlna migrantů, kteří do Evropy přicházejí a někteří muslimové se snaží zavést své kulturní zvyky v evropských zemích.³⁷

„*Al-Káida, Usáma Bin Ládín, World Trade Center, 11. září 2001, džihád, šaría, burky, kamenování – tyto a nejen tyto pojmy si dnes kromě Koránu obvykle vybavíme v souvislosti s islámem. Jeho expanzi provázelo násilí a tento neblahý rys se v islámu projevuje dodnes.*“³⁸

Předseda Muneeb Hassan Alrawi z Islámské nadace v Brně uvádí:

„*Jedenácté září mi změnilo život. Vlna nepřátelských tvrzení se spustila i na internetu. A verze přicházela od českých extremistů, některých politiků, duchovních i novinářů. Posledních deset let v podstatě jen vysvětluji, že muslimové nejsou teroristé. Byly to stovky rozhovorů a přednášek o islámu. Musel jsem začít detailně sledovat světové dění a načíst spoustu literatury, abych sám získal nezkrácený obraz. Nemůžeme si dovolit žádosti o semináře odmítat. Tím jen posílíme pocit, že jsme extremisté a chceme se*

---

³⁵ OSTŘANSKÝ, Bronislav; FÁBRY, David (red). 2012. *Interview s Bronislavem Ostránským.*

³⁶ ČEJKA, Marek. *Islamofobie, antisemitismus.* 2010

³⁷ SOYER, Francois. *Faith, culture and fear. in Ethnic and Racial studies*, Vol. 36 (No. 3), 2013, s. 399-416.

³⁸ JANEČEK, Martin. *Islámská rozpínavost: včera, dnes a zítra.* Praha: Epoque, 2011, s. 1

separovat. Pozitivní je, že lidé v Česku jsou ochotní změnit názor. Například díky veřejné debatě.“³⁹

O muslimech se lidé nejčastěji dozvídají z médií, které o nich nehovoří v dobrém slova smyslu a hlavně nepracují s potvrzenými důkazy. Většinou se uvádí pouze terorismus, vyvyšování se nad ženami, politický útlak atd. Málo se dozvíme pozitivní věci a to nás samozřejmě přivádí k udržení si odstupů a strachu z cizinců. Podle Bronislava Ostřanského se politici a ministři bojí z Eurábie. Ovšem zprávy od ministra vnitra dokazují, že bychom se vůbec neměli bát, protože dodnes nezaznamenali jakékoli náznaky extremistického chování ze strany muslimů.⁴⁰

Názor na islám hodně ovlivňují česká média a tomuto tématu se budu věnovat v následující kapitole.

4.3 Muslimové v mediální sféře v ČR

„Vzhledem k malému počtu muslimů na českém území a zároveň předpokládané silné mediální akcentaci problémů spojených s islámem ve světě v poslední době (válečné konflikty, teroristické útoky) se v české veřejnosti mohou vytvářet názory, které neodpovídají realitě skutečného života muslimské komunity v Čechách, ale mohou zprostředkovaně ovlivňovat jejich zdejší životní prostor.“⁴¹

Jak už jsem zmiňovala v předešlé kapitole. Česká společnost by si nejprve měla zjistit o muslimech nějaké informace a až poté by měla islám hodnotit, zda je dobrý nebo špatný. Islám se v mediální sféře projevuje spíše v negativním slova smyslu. Od toho samozřejmě pramení naše předsudky o kultuře, náboženství.

Média, teď se konkrétně budu zaměřovat na česká, mají odlišné názory. Ve většině případů záleží na tom, kdo média vlastní a jaký je jeho cíl, jak dané médium propagovat ve společnosti. Na základě toho poté redaktori musí uzpůsobit obsah a formu sdělení. Třeba západní média nemohou vystihnout přesnou myšlenku, co tím chce blízký východ společnosti sdělit, jelikož na něj nahlíží svým úhlem pohledu a jde tím pádem o etnocentrismus. Bohužel se stává, že média nám často sdělují

---

³⁹ ŽIDKOVÁ, Klára. Alrawi: Už deset let jen vysvětluji, že nejsme teroristé. Brněnský Deník.cz, 2011

⁴⁰ JANKŮ, Linda, Miroslav KNOB, Václav KRAJŇANSKÝ, Anna MATUŠINOVÁ, Zuzana MELCROVÁ a Hubert SMEKAL. ENAR Shadow Report: Racism and related discriminatory practices in the Czech Republic.

⁴¹ KRÍTKOVÁ, Martina. Cizinci, našiinci a média: mediální analýzy. Vyd. 1. Překlad Ivan Hrbek. Praha: Multikulturální centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007, s. 48

jenom půlku příběhu, jen proto, abychom si jejich časopis koupili. Tato část v médiích je nejdůležitější – musí společnost zaujmout, situace by měla být výstižná a především aktuální. To vede k tomu, že neukazují celou pravdu, aby si zabezpečila prvenství.⁴²

Sdělovací prostředky, ať už ve formě televize, rádia, internetu, novin, časopisů atd. mají neskutečnou moc. Jsou zdrojem všech informací a mají přehled, co se ve světě děje. Ti, kteří se snaží manipulovat s médii a mají za cíl ovlivnit co nejvíce lidí a čtenářů, se nazývá propaganda. Existuje třeba politická nebo ideologická propaganda. Chtějí, aby se jejich médium co nejvíce rozšířilo a ukazovalo systémy idejí či náboženské víry. Nejlépe média ovlivňují názory lidí tím, že se snaží zařadit události a problémy do určitých rámců. Čili média, ať už vědomě či nevědomě utváří danou informaci tím, co řeknou nebo napíšou. Poté si čtenář o tématu vytvoří domněnku a nezabývá se tím, zda je informace pravdivá, nepravdivá nebo úplná či neúplná. Dalším ovlivňujícím faktorem je i kultura a lidi, kterými jsme obklopani.⁴³

Nejvíce je v médiích islám spojován s terorismem. Charakteristika pro terorismus je vzbudit v lidech zájem o daném tématu. V českých médiích je objevena nejvíce právě s islámem. K tomuto spojení pomohlo už zmíněné 11. září 2001, kdy se k teroristickému útoku islám sám přihlásil. Tato skutečnost už českou společnost přivádí k tomu názoru, že všichni muslimové jsou teroristé. Bohužel se k teroristickým činům většinou hlásí islám. Je tedy jasné, že média toho hned využijí a už mají použitelný článek, který se určitě bude prodávat. Na facebookovém účtu dokonce vznikla stránka s názvem „*Islám v ČR nechceme*“.

Terorismus lze definovat pro českou republiku takto: „*terorismus je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vyčtených cílů*“.⁴⁴

Jde tedy vůbec zničit terorismus, když je dokumentech napsáno, že je obrana jednoho státu brána jako teroristická akce proti jinému státu? Juergensmayer doložil pět bodů, kde uvádí, že terorismus lze zničit. A tím jsou – násilná odvěta, vyhrožovat

---

⁴² JIRÁK Jan, KOPPLOVÁ Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003, s. 31.

⁴³ Tamtéž, s. 33 2019

⁴⁴ Ministerstvo vnitra (2009). [online]. Praha [cit. 29. 7. 2009]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

teroristům tvrdými tresty, kompromis, oddělit politiku od náboženství a uzdravení politiky náboženstvím.⁴⁵

---

⁴⁵ Juergensmayes, Mark. 2007. *Teror v mysli boží*. Brno, CDK, s. 290 – 305

5 Islám ve školních osnovách

Hlavním tématem mé bakalářské práce je zjistit, jak vnímají čeští studenti muslimy. Jednou z hlavních témat, co ovlivňuje jejich názory, jsou určitě média a dalším znakem je škola. V následující kapitole jsem se zaměřila na rámcové vzdělávací programy, které jsou určeny pro střední školy. Dle těchto osnov by se školy, na kterých jsem rozhovory prováděla (gymnázium, obchodní akademie a střední odborná škola), měly držet. V každé z kapitol následně uvedu školu a v ní se budu snažit vystihnout, co by se studenti měli o islámu dozvědět a kolik hodin o náboženství by měli ve škole věnovat.

5.1 Rámcové vzdělávací programy

V České republice je zavedena tzv. Bílá kniha a zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dle nově vytvořených kurikulárních dokumentů, které jsou vytvořeny pro žáky mezi 3-19 lety, se dělí na dva programy – 1) státní: rámcový vzdělávací program (*RVP*), který je určen pro předškolní, základní a střední vzdělání a 2) školní: školní vzdělávací program (*ŠVP*), podle nichž se vyučuje na všech školách. *RVP* i *ŠVP* jsou volně přístupné a dohledatelné na internetu.

Zaměřila jsem se pouze na střední školy, kterým se budu věnovat v praktické části – *RVP pro gymnázia* (*RVP G*), *RVP pro obchodní akademii* (*RVP* + příslušný kód oboru) a *RVP pro odborná učiliště* (*RVP* + příslušný kód oboru).

5.2 RVP G

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se dělí do několika kapitol a podkapitol. Zaměřila jsem se pouze na kapitoly, které jsou spojené s náboženstvím, a našla jsem pouze předmět *Základy společenských věd*. Žák by se měl naučit vnímat odlišné kultury a snažit se pochopit jejich historii, zvyky, tradice a náboženství a především by měl rozumět evropské kultuře. Studenti by se měli naučit poznávat člověka jako sebe sama a jak vnímat, prožívat a poznávat skutečnost. Zároveň porozumět pojmům jako je – globalizace či evropská integrace a měli by se seznámit i s organizacemi, které se tímto zabývají. S pojmem globalizace by měl student znát příčinu, projevy a dále ji analyzovat, uvést příklady a domyslet jejich následky. Žák by se měl naučit filozofickému tázání a následně porovnávat a znát mýty, náboženství, vědu, umění

a měl by se naučit argumentovat diskuzi. Měl by znát a rozlišovat náboženské systémy a jaké jsou znaky náboženské víry. Ve škole se tedy žák naučí vymezit specifické rysy islámské oblasti.

Ze všech středních škol, které ve své bakalářské práci porovnávám, mají zaručeně gymnázium nejvíce hodin věnovaných základům společenským vědám. Studenti mají větší přehled a hlubší porozumění o náboženství. Základy společenských věd studovali čtyři roky a každý rok se věnovali jinému okruhu. První rok – psychologie, sociologie; druhý rok – politologie, ekologie; třetí rok – ekonomie a čtvrtý rok – filozofie, náboženství. Ve čtvrtém roce měli hodiny ZSV 2-3x týdně.

5.3 RVP 63-41-M/01 Obchodní akademie

Studenti by měli učit se poznávat, pracovat, jednat, učit se být a žít společně. Vzdělání směřuje k hlubšímu významu poznání světa, a jak vůbec funguje. Žák by měl být schopný pracovat v týmu, vyrovnat se s odlišnými situacemi a problémy a především umět vykonávat povolání a pracovní činnost. Studenti jsou vedeni k tomu, aby uměli porozumět vlastní osobnosti, která se rozvíjí a to jak v tělesných, tak duševních směrech. Zároveň by žáci střední školy si měli uvědomovat vlastní kulturu a hlavně identitu, kde by měli tolerovat i odlišné kultury. Mít přehled o dění ve světě a to především v politickém a společenském dění u nás i ve světě. Na obchodní akademii jsem se dočetla, že pouze předmět *Základy společenských věd*, se ve výuce zmiňuje o náboženství. Žáci by se ve škole měli dozvědět o nejvýznamnějších světových náboženstvích a hlavně o víře, ateismu, náboženství a církve, náboženská hnutí, sekty či náboženský fundamentalismus a v osnovách mají i zmíněné téma multikulturní soužití – migrace, migranti, azylantů.

Studenti mají předměty s náboženstvím, tedy ZSV, pouze ve 2., 3. a 4. ročníku střední školy. Ve druhém ročníku mají dvě hodiny týdně, ve třetím ročníku jednu hodinu týdně a ve čtvrtém ročníku opět dvě hodiny týdně. Náboženství by se ale měli věnovat pouze ve čtvrtém ročníku studia, čili za rok by student měl znát základní rysy všech náboženství. V ostatních ročnících probírali politologii, sociologii, psychologii, ekologii a právo. Vzhledem k tomu, že jde o školu s ekonomickým zaměřením, věnují více hodin ekonomii a účetnictví.

5.4 RVP 69-51-H/01 Kadeřník

Studenti jsou na oboru kadeřník vedeni spíše k tomu, aby uplatnili své zkušenosti z praxe. Měli by se učit cizí jazyky a chápat tradice, zvyky a odlišné kulturní hodnoty jiných národů. Dobře používat vhodné základní slovní obraty daného oboru a respektovat své budoucí zákazníky. V předmětu *Společenskovědní vzdělání* by se měli dozvědět o náboženstvích, ale není v osnovách konkrétně uveden islám. Měli by vědět základní informace a druhy náboženství.

Vzhledem k tomu, že obor kadeřník by měl být vystudován během 3 let a je brán jako denní studium, tak žáci jsou zaměřeni více na praxe než předměty s humanitním zaměřením. Studenti se zde učí, jak upravit vlasy zákazníkovi, jak s lidmi komunikovat a měli by být připraveni se zúčastnit různých vlasových soutěží v České republice.⁴⁶

---

⁴⁶ Národní ústav pro vzdělávání (2017). [online]. Praha [cit. 1. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Výzkumné šetření

Praktickou částí mé bakalářské práce bude uvedena analýza dat, kterou jsem prováděla kvalitativním výzkumným šetřením. Strauss a Corbinová o termínu kvalitativní výzkum uvádí: „*Termín kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů.*“⁴⁷

Studentům ze středních škol – zaměřila jsem se konkrétně na maturitní ročníky gymnázium, obchodní akademie a střední odborné učiliště: obor kadeřník 3. ročník – kde jsem připravila šest okruhů a během dialogu jsem použila více otázek, které mi v danou chvíli přišly vhodné. Výzkumnou část jsem prováděla polostrukturovanými rozhovory, které jsou založeny na otázce a odpovědi. S respondenty jsem vždy byla v místnosti, kde nás nikdo nerušil. Učitelé nás většinou vždy odvedli do jejich kabinetu. Před rozhovorem jsem se jim vždy představila a řekla, jak bych si náš rozhovor představovala. Před samotným začátkem jsem se se studenty dala do řeči o jiném tématu, aby nebyli nervózní a atmosféra byla spíše uvolněná a nevznikala žádná napjatá situace.

Polostrukturované rozhovory jsou v dnešní době nejpoužívanější a zároveň technicky obtížné pro získání informací. Samozřejmě je i možnost vybrat strukturované či nestrukturované rozhovory. Rozdíl je v tom, že strukturované rozhovory jsou s informátory prováděny tak, že otázky a odpovědi jsou už dané předem a nestrukturované rozhovory probíhají respondentovým volným vyprávěním, kdy tazatel do jeho monologu spíše nezasahuje – pouze doplňujícími otázkami. Polostrukturovaný rozhovor je tedy kombinace z obou možností. Na pořadí otázek nezáleží. Tazatel by měl mít předem připravené okruhy a během dialogu se může zeptat i na otázku, kterou nemá připravenou, ale přijde mu v tu chvíli důležitá. Pokud odpovědi nebudeme rozumět, pokusíme se danou informaci znovu

---

⁴⁷ STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Brno: Podané ruce, 1999, s. 10

objasnit. Odpovědi si buď zapisujeme na papír, nebo využijeme záznamového archu, který ale musí být předem schválen od respondentů.⁴⁸

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaký mají žáci středních škol názor na islám a odpovědět na klíčovou otázku: Jaký je názor středoškoláků na islám?

Zde vám všechny okruhy vypíšu:

1. Co vás učí ve škole o islámu?
2. Jaký je váš názor na islám a co se vám při tom hned vybaví?
3. Odkud informace o islámu čerpáte/dozvídáte se?
4. Myslíte si, že je možný dialog mezi náboženstvím? Konkrétně mezi křesťanstvím a islámem?
5. Jak podle vás česká média hovoří o islámu?
6. Co musí každý muslim dělat a líbilo by se vám být muslim/muslimka?

V následujících kapitolách se budu snažit z rozhovorů s respondenty vystihnout to nejdůležitější.

6.1 Sběr dat

Střední školy, které jsem navštívila, jsou v mém rodném městě v Mladé Boleslavi. Dělal jsem průzkum mezi gymnáziem, obchodní školou a učilištěm – obor kadeřník. Schůzku jsem si s respondenty žádnou nedomlouvala, jelikož nynější studenty na středních školách neznám. Nejprve jsem šla za paní ředitelkou/ředitelem. Řekla jsem jim, že jsem studentka z vysoké školy a píšu bakalářskou práci na téma „Muslimové očima středoškoláků“ a zda by byli tak hodní a dovolili mi udělat rozhovory se studenty z maturitních ročníků. Ředitelé s tím neměli problém, ale prosili mě, ať tím nenarušuji výuku a vyberu si maximálně dva studenty a poté mě poslali do tříd.

Studenti jsou dobrovolníci a požadovala jsem vždy kluka a holku. Z důvodu malého počtu respondentů jsem se rozhodla dělat výzkum kvalitativní metodou.

Rozhovory s respondenty probíhaly vždy v kabinetu, abychom měli klid a soukromí. Studenti byli moc milí a celý rozhovor probíhal neformálně. Ze začátku jsem byla nervózní, jak to vůbec bude všechno probíhat, ale teď jsem za tuto zkušenost velice ráda a musím říct, že mě neskutečně obohatila.

---

⁴⁸ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. s. 332.

6.2 Setkání se studenty

Jak jsem již zmínila, respondenty jsem před rozhovory vůbec neznala a vždy vše probíhalo v místnosti, kde jsme byli pouze já a dva dobrovolníci (kluk, holka). Dalo by se říct, že informátoři si vybrali mě.

Před uskutečněním rozhovorů jsem se vždy představila, pověděla jsem jim, jak budou rozhovory probíhat a vždy jsem uvedla, že je vše anonymní a že si budu respondenty nahrávat na diktafon, aby mi žádná informace neunikla. Celé rozhovory mám uložené v soukromém archivu a v praktické části budou níže odcitované. Do bakalářské práce nebudu udávat jejich jména, ani název školy.

Měla jsem připravené nikoliv otázky, ale dané okruhy, na které jsem se chtěla respondentů ptát. Doufala jsem, že mezi nimi vznikne dialog, který je vzájemně bude i doplňovat. Já osobně do jejich konverzace vůbec vstupovat nechtěla a občas to bylo i těžké je jenom nechat mluvit a poslouchat. Vždy jsem nadhodila téma a čekala jsem na odpověď, jaký je jejich názor.

6.3 Studenti

Z důvodu ochrany osobních údajů jsem respondentům i ředitelům školy slíbila, že vše bude anonymní. Jména, která ve své bakalářské práci uvedou, jsou vymyšlená. Jediné co mají všichni společné je, že se narodili a vyrůstali v České republice.

6.4 Gymnázium

6.4.1 Martina

Studuje ve 4. ročníku na gymnáziu. Narodila se kousek od Mladé Boleslavi v Mnichově Hradišti. Martina mi sdělila, že se svojí rodinou v muslimských zemích chvíli žila a to konkrétně v Tunisu, takže se s muslimy vídala poměrně často. Martina o tématu věděla hodně informací. Z části proto, že s muslimy „žila“ a z části ze školy. Martina je hodně sečtělá a islám ji samotnou zajímá, takže shání informace opravdu do podrobnosti. Tomáše občas doplnila.

6.4.2 Tomáš

Chodí do stejné třídy s Martinou a vyrostl v Mladé Boleslavi. Dozvěděla jsem se, že jeho strýc měl za přítelkyni muslimku z Bangladeshe. S Tomášem se mi moc dobře komunikovalo. Bohužel mi ale neřekl bližší informaci o jeho strýci. O islámu také

věděl hodně, ale zdaleka ne tolik, co Martina. Musím uznat, že s oběma to byl velice příjemný rozhovor.

6.5 Obchodní akademie

6.5.1 Nela

Vyrůstala a narodila se v Mladé Boleslavi. Lucie studuje ve 4. ročníku na obchodní škole. Lucie mi po celou dobu rozhovoru přišla nervózní a nedokážu říct proč. Během rozhovoru jsem se jí ptala, zda je všechno v pořádku a ona mi pokaždé odpověděla, že ano. Nevím, jestli je to tím, ale od Lucie jsem se moc věcí nedozvěděla. Byla spíše opatrná.

6.5.2 Jakub

Oproti Lucii mi přišel naprosto v klidu. Jakub stejně jako jeho spolužačka vyrostl v Mladé Boleslavi a je s Lucií v maturitním ročníku. Oba rozhovory probíhaly v kabinetu, kde nás nikdo nerušil. Vždy když jsem položila otázku, Jakub byl první, co odpověděl. Bylo vidět, že má na muslimy jasný názor, který rozhodně nebude měnit.

6.6 Střední odborné učiliště

6.6.1 Kristýna

Studuje na škole v Mladé Boleslavi třetím rokem obor kadeřník. Kristýna se k tématu o islámu moc nevyjadřovala. Když jsem se jí na něco zeptala, chvíli trvalo, než jsem dostala srozumitelnou odpověď. Nehovořila o muslimech ani v negativním ani v pozitivním slova smyslu. Říkala mi, že toho ze školy moc neví, protože hodiny o islámu nemají a sama informace nehledá.

6.6.2 Lukáš

Lukáš chodí do stejné třídy s Kristýnou. Vyrůstal ale v Bakově nad Jizerou, což je městečko kousek od Mladé Boleslavi. Lukáš se ale naopak o islámu rozpovídal mnohem více, než jeho spolužačka. Vůbec se komunikace se mnou nebál. Většinu času mluvil pouze Lukáš. Osobně žádného muslima nezná, ani nenavštívil zemi, kde muslimové žijí. Má k islámu neutrální vztah.

7 Praktické zpracování rozhovorů se studenty

V následujících kapitolách se budu snažit uvést z rozhovorů jen to nejdůležitější. Budu zde uvádět odpovědi od všech tázaných studentů. Pro větší přehled uvedu zkratku střední školy v poznámkách pod čarou, čili G – gymnázium, OA – obchodní akademie, SOU – střední odborné učiliště. Každá z podkapitol bude uvedena jako jeden z tematických okruhů, kde budou uvedeny spíše shodné odpovědi, anebo naopak rozdílné. Nesmíme ale zapomínat na to, že každý pochází z jiné rodiny, obklopuje se různými lidmi a bohužel nemusí mít tolik informací ze školy, jak by se k tématu mohl vyjádřit. Proto nebudeme respondenty odsuzovat a posuzovat, protože neznáme všechny souvislé předpoklady k tomu, že by i tématu nemohl informátor zcela porozumět a dostatečně se vyjádřit.

Tímto bych chtěla dobrovolným respondentům moc poděkovat, jelikož díky nim jsem praktickou část mé bakalářské práce vůbec mohla vytvořit.

7.1 Školní výuka

Mou první otázkou pro respondenty byla, jaké informace získají ve škole. Prvního informátora, kterým byl, Tomáš jsem poprosila o odpověď: *„Tak ve škole nám říkají takové obecné informace o islámu, konkrétně o té víře. Jak to funguje, když jsme si představovali na ZSV (OSZ) ty 3 monoteistická náboženství, tak jenom něco o tom a co to obnáší. Víc do detailů jsme se o tom nějak nebavili, prostě jen tak okrajově.“*⁴⁹

Do toho se vložila i Martina *„já bych řekla to samý. My jsme měli i pár seminářů, kde jsme celý rok probírali každá náboženství a vždycky jsme si k tomu něco řekli. Já jsem v Tunisku žila, takže jsem o tom něco víc věděla už před tím. Jezdili jsme tam každý rok. Měli jsme tam postavený dům a zažila jsem i Jasmínovou revoluci. Na tuto informaci jsem reagovala tak, zda se s muslimy vídala a jaký na ně má názor. „S muslimy jsem se dost často potkávala a nedokázala bych přesně říct, jaký na ně mám názor. Každý muslim byl jiný, asi jako my Češi, taky nejsme všichni stejní. Mám s nimi jak špatné tak dobré zkušenosti. Třeba u nás v Evropě s nimi dobré zkušenosti nemám ale, ale když si vzpomenu na Spojené arabské emiráty, tak tam ty lidi jsou ve svém prostředí a je to jejich, tak jsou na turisti milí, ale nevím, jak to mám brát. Spíš si myslím, že mě vidí jako přisun peněz.“*⁵⁰ Poté jsem reagovala na Tomáše, zda má

---

⁴⁹ Cit. rozhovor G – rozhovor 5. 1. 2019, archiv autorky

⁵⁰ Tamtéž

nějakou zkušenost s muslimem a tvrdil, že spíš ne. V ČR maximálně viděl muslima v nákupním centru, ale žádnou konverzaci s nimi nenavázal. Pravdou je, že se mi nakonec zmínil o přítelkyni jeho strýce, protože je muslimka, ale nijak zvláště ji nevnímal, dle jeho slov *„byla milá, slušně vychovaná a působila úplně normálně, jako běžný člověk. Spíš si myslím, že hodně záleží na tom, odkud ten muslim pochází. Třeba z jaké rodiny.“*⁵¹

Když jsem dělala rozhovor s respondenty z OA a SOU, tak se víceméně shodli na tom, že o islámu je ve škole moc nenaučí. Studenti z OA se shodli na tom, že nemají výhradně hodiny jenom o islámu. Jakub na mou otázku reagoval, že v *„ZSV jsme za ten rok měli pár hodin, kdy jsme se učili o světových náboženstvích, třeba křesťanství, hinduismus, buddhismus a o islámu jsme taky něco málo brali. Ale že by toho bylo moc, se říct nedá.“*⁵² Nela se s Jakubem shodla a doplnila ho *„My budeme ze ZSV teď maturovat a máme v maturitních otázkách jednu otázku o náboženstvích a v nich je islám zmíněný. Nevím teď konkrétně, co přesně se budeme muset o něm naučit, ale budou to asi jenom takové základní informace, jako kdy vznikl, nějaké typické rysy toho náboženství, ale nijak víc do hloubky se vyptávat prý ani nebudou u maturity. Ale o islámu jsme se učili asi ve druháku a od té doby žádná zmínka. Ve škole mám jednoho profesora, který je hodně radikální proti islámu. V normální výuce se tomuto tématu moc nevěnujeme, pakliže se to nehodí do toho tématu té výuky, ale že bychom si třeba povídali o nějaké aktuální situaci, tak to ne.“*⁵³ Více jsem s k této otázce nedoptávala. Studenti si vystačili sami a spíše se navzájem doplňovali. Shodli se hned.

Na odpověď ve SOU jsem se nejdříve zeptala Lukáše, na kterou mi reagoval *„Samozřejmě jsme nějaké hodiny o náboženství měli. Třeba minulý rok na češtině jsme se hodně bavili o křesťanství, ale co se týče muslimů, tak si to moc neuvědomuju. Jako určitě byly nějaké hodiny o uprchlících, ale že bychom to nějak více rozebírali, se říct nedá.“*⁵⁴

---

⁵¹ Tamtéž

⁵² Cit. rozhovor OA – rozhovor 10. 1. 2019, archiv autorky

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Cit. rozhovor SOU – rozhovor 12. 1. 2019, archiv autorky

Do toho se vložila Kristýna „*My jsme se spíš vždycky hádali a učitelky nás v tom nechaly, takže jsme pak toho radši nechali a nebavili jsme se o tom.*“⁵⁵ Na to jsem odpověděla, jak si mám představit, že se pohádají, spíš kvůli čemu.

Lukášovou odpovědí bylo: „*Protože každý má jiný názor, který musí říct ostatním, něco svého a to je špatně. Zrovna my dva jsme hodně v klidu, ale ostatní třeba ti, co sedí v lavicích vzadu, jsou zlí. Jsou tady lidi, kteří potřebují, že je můžete zranit, i když nic neřeknete pořádně a prostě to tak je, že se tu každý s každým většinou dohaduje.*“⁵⁶ Lukášovou odpověď jsem moc nepochopila a tak jsem poprosila, jestli by mi to nevysvětlil nějak jinak. Zda chápu správně, že mu vadí, když spolužáci říkají své vlastní názory a přitom by to neměli dělat.

Kristýna mi řekla „*to tak vůbec není. Jde spíš o to, že někdo ze třídy narazí třeba na internetu téma muslimové, migranti, uprchlíci a už se o tom začneme bavit a stihneme se mezi tím pohádat. My se o tom neučíme.*“⁵⁷ Lukáš nakonec doplnil Kristýnu v tom, že je ale na druhou stranu správné říkat své názory.

Když shrnu a porovnáám odpovědi všech studentů, o jakých informacích se dozvídají ze školy ohledně islámu, tak mi přijde, že určitě do hloubky moc nejdou. Dozvědí se o islámu spíše základní informace, jako kdy vznikl, typické znaky a to dále porovnávají s jinými náboženstvími. V podstatě by se dalo říci, že o každém náboženství se učí pouze okrajově. Bohužel na středním odborném učilišti mi studenti tvrdili, že se o náboženství nedozví ani o základech, protože jsou zde studenti, kteří výuku narušují, a paní učitelka je nechá být a nijak nezasáhne. Překvapilo mě, že ani na gymnáziu nemají třeba samostatný předmět o náboženstvích. Pravdou je, že když porovnáám, kolik by měli mít hodin OSV, tak by měli mít nejvíce ze všech škol, které porovnáám. Oproti nim SOU obor kadeřník, jsou dost pozadu. Věnují se samozřejmě více česání a více hodin mají praxí. Dále poté i záleží, jak si chce student dál zjišťovat a dohledávat informace ve svém volném čase. Martina má oproti ostatním respondentům výhodu, protože v muslimských zemích žila, takže se od ní očekává, že bude mít větší přehled o daném náboženství.

---

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tamtéž

7.2 Co si myslí studenti

Když jsem tuto otázku položila Tomášovi a Martině, tak Tomáš hned reagoval „evropská skepse. Když se řekne islám, tak hodně lidí na to reagují negativně, už jenom na to slovo, což se mi dost nelíbí.“⁵⁸ Následně jsem chtěla vědět, proč si myslí, že to tak je, proč v Evropě taková negativní nálada vůči islámu „je to jasný z toho, co se děje. Z teroristických útoků. V Evropě jakmile to udělá muslim, tak islám je špatný. Tím pádem, když se řekne islám, tak si lidé už z toho dělají legraci a říkají, že to zas někde bouchne nebo jsou obecně skeptičtí. Takže to je to první, co se mi vybaví.“⁵⁹

Martina souhlasila s Tomášem. Podle Martiny téma islám a celkově negativní názor v naší společnosti, ovlivňují ve velké míře média „poslední dobou mi přišlo, že když to někdo spáchal a byl ve víře islámu, tak redaktor nebo novinář napíše – autobus najel, přitom by měli psát všechno, aby se lidi dozvěděli veškeré informace a neschovávat je. Aby lidé byli otevření k tomu, že řeknou: ano, spáchal to muslim. Ale aby média nedovolili to, že lidé budou nadávat na muslimy. Měli by ukazovat pravé informace.“⁶⁰ Martiny jsem se poté znovu zeptala, co se jí tedy vybaví, když se řekne islám a řekla mi běžné základní informace jako – Muhammad, Korán, právo Šaría.

Nela se vyjádřila, že je ve škole učili „tak vím o islámu to, že je to náboženství. Mají tam Korán, ale učili nás hodně všeobecné informace, rozhodně jsme nezacházeli až do nějakých detailů o tom, tak to vůbec. Pak se mi vybaví džihád, tmavší lidi ale vůbec nejsem proti islámu. A můj názor na muslimy je, že vůbec nejsem proti nim. Pokud se v naší zemi budou chovat slušně, podle našich zákonů a nebudou si tu vynucovat svoje pravomoce. A když jde o odhalování, tak by mi bylo příjemnější, kdyby ženy se ukazovaly na veřejnosti normálně oblečené, jako mi Češky. Vždycky se cítím nekomfortně, když vidím celou zahalenou ženu, jakoby něco skrývala. Takže když oni přijedou do ČR, měli by se podřizovat našim zvyklostem a pokud my Češi pojedeme do jejich zemí, musíme se zase podřídít jim a na určitých místech chodit

---

⁵⁸ Cit. rozhovor G – rozhovor 5. 1. 2019, archiv autorky

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ Tamtéž

zahalené. Jenom tak může vzniknout postupem času jakási symbióza mezi rozdílnými kulturami. “⁶¹

Jakub mi řekl v podstatě to samé, co Nela „*mně se taky vybaví první věc Korán nebo Muhammad. S těmi tmavšími lidmi souhlasím, ale ženy moc nevidíme, ty musí být zahalené a nosit burku. Když si nám dala tu otázku, tak abych byl úplně upřímný, se mi hnedka vybavili teroristé, teroristické útoky. Nevím proč, nic proti nim nemám. “⁶²*

Na tuhle odpověď jsem se hned musela zeptat, proč si myslí, že muslimové teroristické útoky dělají „*tak to vůbec nevím. Určitě k tomu mají svůj důvod. Já si myslím, že tím chtějí světu ukázat, že s něčím nejsou spokojeni, třeba s politikou nebo tak. A kvůli tomu i lidé mají negativní názor na islám, že většinou jsou teroristické útoky s nimi spojené, neříkám, že vždycky, ale většinou jo. “⁶³*

První věc, která se vybaví Lukášovi, jsou „*určitě zahalené ženy. Skrývají svou identitu. Musí být zahalené, i když je totální vedro, protože by je jinak mohli ukamenovat. Já si jako myslím, že každá kultura má něco do sebe. Nemůžu říct, že v Londýně se lidé mají dobře, protože tam mají Big Ben. Vlastně každá země má něco do sebe a je v ní něco dobrého i něco špatného. “⁶⁴*

Kristýna na Lukáše navázala „*Mě spíš udivuje, jak o islámu mluví média. Celkově o muslimech mluví spíše ve špatném slova smyslu. Ten dotyčný určitě v muslimských zemích nikdy nebyl, neví, jak to tam chodí a hned o islámu mluví negativně. Takže vidí jenom to zlé a po tom dobrém už nehledá. Myslím si, že islám není špatný. V každé věci je totiž něco dobrého. To je to samé jako když člověk soudí druhé jen podle toho, jak je vidí navenek. “⁶⁵*

Studenti s muslimy, z mého pohledu, nemají žádnou špatnou zkušenost a ani proti nim nic nemají. Poukazují pouze na média, jak špatně o nich píše a publikují jenom negativní věci. Respondenti by ani neměli problém je přivítat u nás v České republice. Ale pouze pod podmínkou, že se tu muslimové budou chovat podle našich pravidel a nebudeme se jim podřizovat my. Studentům se vybavily základní informace o islámu, jako Korán, právo šaría, zahalené ženy. Nejvíce se mi líbila odpověď Lukáše a to „evropská skepse“. Pravdou zůstává, že jakmile řeknete jenom

---

⁶¹ Cit. rozhovor OA – 10. 1. 2019, archiv autorky

⁶² Tamtéž

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Cit. rozhovor SOU – rozhovor 12. 1. 2019, archiv autorky

⁶⁵ Tamtéž

slovo islám ve společnosti, hodně lidí se na vás začne dívat skrz prsty. Bohužel je to ale dnešní dobou. Islám je často, jak už studenti zmiňovali v rozhovorech, spojený s terorismem, který je ve světě hodně rozšířený a jde o velmi aktuální i diskutabilní téma. Dle slov respondentů by si lidé měli začít sbírat více informací a nevěřit jenom pouhým médiím. Na to se mi líbila odpověď Kristýny a Lukáše, že každá kultura má něco do sebe a v každé jak to dobré, tak i to špatné.

7.3 Zdroje informací

V této otázce mi všichni informátoři dost často odpovídali stejně. Spíše se o islámu dozvídají z televize, z internetu si přečtou článek nebo zachytí diskuzi na facebooku k aktuální situaci. Poté když jsem se respondentů zeptala, zda se o muslimech dozvídají spíše v pozitivním nebo negativním slova smyslu, tak nejobsáhlejší odpověď ze všech respondentů mi řekla Martina „*Pokaždé když čtu na internetu, nejčastěji čtu z internetových portálů iDnes a Novinky, tak vždy se jedná o islám a s nimi spojené teroristické útoky. Nejhorší je, že redaktoři házejí muslimy do jednoho pytle. Všichni nejsou stejní. Když jde o teroristický útok, tak to jsou zradikalizovaní islamisté. Starší vlna, která tu ještě byla před migrační krizí, tak to jsou lidé, kteří se v Evropě začlenili. Např. Turci v Německu tu mají kebabové stánky. Ale potom s tou vlnou co tu je, se lidé nějakým způsobem zradikalizovali a je to i vlivem toho, co prováděla USA v Íráku se Saddámem Husajnem a islám je možná kvůli tomu tolik vysazený na Západ.*“⁶⁶

Odpověď všech studentů se shodla na tom, že média nás hodně ovlivňují. O islámu se celkově vyjadřují pouze negativně. Nikdo ale ze studentů nehledá na internetu správné informace ani ve škole s učiteli s nimi o této problematice nediskutují. Až na studenty z obchodní akademie. Ti mi řekli, že jejich učitel na předmět z práva s nimi diskutovat chce, ale studenti se do konverzace spíše nezapojují. On je totiž proti muslimům, takže veškerá snaha o to, ho přesvědčit, je zbytečná.

7.4 Mezináboženský dialog – křesťanství a islám

Tato otázka byla pro respondenty překvapivá. Studenti z gymnázia a z obchodní akademie se shodli, že by určitý dialog mezi náboženstvím neměl být problém. Konkrétně Tomáš měl názor „*upřímně si myslím, že islám se teď snaží navázat dialog*

---

⁶⁶ Cit. rozhovor G – rozhovor 5. 1. 2019, archiv autorky

s křesťanstvím. Nedávno jsem o tom četl dokonce nějaký článek na internetu, už si tedy nepamatuju kde, ale hlavně mladší generace, především studenti z vysokých škol v muslimských zemích. A já si myslím, že to je dobře do budoucna. Konečně by se tu mohl vyvíjet multikulturalismus a mohly by postupně vymizet prvky rasismu nebo xenofobie. Určitě by se tak nestalo ze dne na den, chtělo by to čas, ale čím dřív se začne, tak tím líp pro společnost.“⁶⁷

Studentka Nela z obchodní akademie na otázku odpověděla „nedokážu říct, jestli v tuhle chvíli probíhá takový dialog, ale můj názor je ten, že by se nejdřív všechny náboženství měli naučit historii těch ostatních a na základě toho je přijímat a snažit se o spolupráci. Neměli bychom je právě odsuzovat za jejich historii, a že každé náboženství má své zvyky, že věří v jiného Boha nebo že věří v jednoho nebo i v několik bohů. A to si myslím, že chce dlouhou cestu připravit takhle kultury, aby přijímali a chápali jiná náboženství. Křesťanství zrovna nemá dobrou historii, ale myslím si, že bychom se s jinými náboženstvími, konkrétně teda s islámem mohli nějakým způsobem sblížit a pochopit jejich zákony a nápodobně.“⁶⁸

Studenti k této otázce ze středního učiliště se moc nerozpovídali. Ale souhlasili s tím, že by bylo dobré pro zavedení mezi náboženského dialogu „já si myslím, že by to bylo dobré. Třeba bychom konečně pochopili, proč extremisté z islámského státu stále provádějí teroristické útoky. Třeba bychom začali chápat to jejich právo a zákony“⁶⁹ tvrdil Lukáš.

V podstatě všichni studenti odpovídali tak, že by mezináboženský dialog mohl mít do budoucna smysl. Celkově začaly být lepší vztahy mezi státy a kulturami a mohlo by se podle nich omezit nesnášenlivost a začal by plynule vstupovat do popředí multikulturalismus. Začali bychom se dozvídat a více do hloubky chápat jejich historii, tradice, zvyky, normy a zákony. Studenti zmínili i historii ohledně křesťanství. Mají pravdu, že se toho náboženství nechovalo dobře. Kdo totiž nevěřil v Boha nebo měl jiný názor, byl zabit. Potěšilo mě, jak nad daným tématem studenti přemýšleli. I já si myslím, že bychom se měli učit poznávat více do hloubky jiná náboženství. Teprve pak je můžeme hodnotit.

---

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Cit. rozhovor OA – rozhovor 10. 1. 2019, archiv autorky

⁶⁹ Cit. rozhovor SOU – rozhovor 12. 1. 2019, archiv autorky

7.5 Mediální informovanost společnosti o islámu

K této kapitole se už studenti rozpovídali právě v návaznosti u otázky „Odkud informace čerpáte?“ Doufala jsem, že mi řeknou konkrétní názvy médií nebo zda se o tématu islám baví ve škole s kamarády či doma s rodinou, ale bohužel jsem se žádnou konkrétní věc nedozvěděla. Většinou tedy mají špatnou zkušenost s informacemi ohledně islámu, tedy v negativním kontextu. Neřekli mi žádné dobré, pozitivní zprávy ze světa médií ohledně islámu. Jenom Martina, která bydlela v Tunisu, mi sdělila, že v jejich zemi se samozřejmě o muslimech píše dobře, ale v České republice se s žádnou kladnou informací nesetkala.

Z toho tedy, podle respondentů, plynou v ČR záporné předsudky na islám. Nejvíce tomu podle jejich slov věří starší lidé. Ti by s multikulturalismem měli velký problém. Nela se k tomuto problému vyjádřila „*myslím si, že mezi mladými je teď „IN“ říkat, lidi nebudte xenofobní a přijměte uprchlíky. To samé i o životním prostředí, co se týče plastů atd., což je dobře, že se třeba něco konečně začne dít a měnit k lepšímu. Ale spíš si myslím, že tohle brzdí starší lidi, jsou totiž dost konzervativní a bojí se změny. A to se i často projevuje v politické scéně. Hodně totiž naši politiku ovlivňují, protože můžou za to, že tady muslimy moc nemáme. A tím, že většina vlády mají stejný názor, tak proto tolik muslimů v ČR nenajdeme. Zároveň si myslím, že se na tom dá postavit dobrá politická propaganda. Když totiž člověk řekne, nebojte se, já vám zařídím, že tady žádný uprchlíky přijímat nebudeme, tak je velká pravděpodobnost a důvod k tomu, že starší lidi tuto politickou stranu budou volit. Je i vlastně udělaný průzkum, že u nás chodí volit víc starších lidí než mladších a to mi přijde hrozné. Mladí se o politiku vůbec nezajímají. Když byli volby třeba prezidentské nebo parlamentní, tak se sotva čtvrtina třídy přihlásila, že půjdou k volbám. Takže tím chci říct, že pokud by se mladší generace začala zajímat o dění ve světě, konkrétně teď o uprchlících a o muslimech, tak si myslím, že by určitě porazili starší generaci ve volbách a muslimy bychom třeba začali přijímat v o trochu větším množství.*“⁷⁰

Kristýna ze střední odborné školy řekla „*já slyším jenom negativa. Když nějaký muslim třeba udělá něco hezkého, třeba dobrý skutek, tak to se v televizi nebo v novinách podle mě určitě neukáže. Tam jednoznačně publikují jenom to špatné.*

---

⁷⁰ Cit. rozhovor OA – 10. 1. 2019 rozhovory – archiv autorky

Četla jsem v poslední době asi tři články a všechny byly negativní a bohužel si nepamatuju, který to byl zdroj.“⁷¹

Respondenti o médiích hovoří v záporném slova smyslu. Podle nich média o muslimech publikují články typu: všichni muslimové jsou teroristé. Takže jde o negativní názory. Proč tomu tak je? Protože hanlivost jiných národů se bude více prodávat. Studentka Nela i v odpovědi zmínila volby. Nely vrstevníci by měli chodit volit, měli by se zajímat o politické dění ne jenom v České republice, ale ve světě. Dle jejích slov nemáme tolik muslimů, protože více starších lidí chodí k volbám a ti u nás nechtějí žádnou změnu a jsou spíše konzervativní. Myslí si, že kdyby se tohle změnilo a mladí lidé by začali se participovat, začali bychom otevírat dveře i jiným kulturám a na islám bychom se mohli začít dívat zcela odlišně.

Martiny odpověď byla dle mých slov trefná. Média podle studentky opět poukazují na muslimy špatně, ale studentce spíše vadí, že média nejsou schopna dodat všechny informace o dané události, kterou právě publikují. Ať už jde o teroristický čin nebo že se muž vyvyšuje nad ženami a jsou pro něj jenom jako otrokyně. Když už něco takového napíší, měli by dodat veškeré informace. Média by totiž měla poukazovat na aktualitu nestranně a ne být vysazená vůči jiné skupině. Jsou tu od toho, aby společnost informovali, jaké je dění ve světě a všechny informace pravdivě doložit a popřípadě odkázat čtenáře na odkaz, kde si o události mohou více vyhledat.

7.6 Zvyky muslimů a snaha představit si „být muslim“

Otázka byla osobní a velice mě zajímala její odpověď. V případě studentů z gymnázia nejdříve odpovídal Tomáš *„Kdybych byl muslim, tak by se mi asi nelíbil životní styl západu. Nedokázal bych žít západní zemi, protože co jsem slyšel, tak bych řekl, že by se mi určitě nelíbilo, jak se v ČR chováme. Máme rozvolněné mravy a muslimové jsou na to dost hákliví a striktní. A zase na druhou stranu, co by se mi asi líbilo, že bych mohl mít víc žen. To by se třeba časem mohlo změnit i v naší kultuře (smích).*“⁷²

Naopak Martina na mou otázku reagovala *„mně by se teda nelíbilo být jednou z několika žen a to doufám, že se ani v Česku nezavede. Nelíbilo by se mi být zahalená, jako by ty ženy neměly vlastní tvář. Vadilo by mi, kdyby mi můj muž*

---

⁷¹ Cit. rozhovor SOU – 12. 1. 2019 rozhovory – archiv autorky

⁷² Cit. rozhovor G – 5. 1. 2019 rozhovory – archiv autorky

diktoval, že nesmím mít vidět vlasy anebo mi zakázal stýkat se s kamarády opačného pohlaví. V Saudské Arábii nebo v Íránu, což jsou ale třeba extrémní, tak ženy ani nesmí cestovat samy bez toho, aby měly nějakého opečovávatele. Muži nerozlišují, zda je ženám patnáct nebo šedesát let, vždy musí u sebe mít mužskou ruku. Věřím tomu, že z pohledu muže být muslim by se mi ve finále i líbilo, ale žena, která nevyrostala v muslimských zemích a poznala tak svobodu, že ji nikdo nekontroluje a něco nezakazuje, by si musela hodně zvykat na jiný režim. Mám i konkrétní příklady, kdy muslimské ženy to nezvládaly a samy od manžela utekly. Momentálně to je případ, nevzpomenu si na její jméno, kdy muslimka utekla ze Saudské Arábie (její manžel byl v Kuvajtu s rodinou na dovolené) do Kanady. Nebo znám i případy, kdy se muslimové chtějí zřeknout islámu a první věc, kterou udělají je, že se na veřejnosti odhalí a nechtějí nosit černou abáju. Začaly se různě zkrášlovat, lakovat si nehty, jedly vepřové maso nebo se napily skleničky vína, protože do té doby to měly zakázané.⁷³

Martiny jsem se následně musela zeptat, jaké si myslí, že to je se zřeknout islámu a do konverzace se poté vložil i Tomáš „V Saudské Arábii hrozí trest smrti. Vlastně ta muslimka, která se ukryla v Kanadě, tak ji její vlastní rodina vyhrožovala trestu smrti, právě proto, že se chtěla zřeknout islámu.“⁷⁴

Tomáš doplnil „Já si myslím, že pro člověka, který se islámu dobrovolně zřekne, to nemůže být jednoduché, protože v podstatě se vzdá svého předešlého života, tak to pro něj musí být extrémně náročné. Ve většině případů to není dobrý nápad, protože když už je člověk vychováván delší dobu v dané kultuře a třeba po třiceti letech když se jí zřekne, tak to pro něj musí být neuvěřitelně těžké a myslím si, že se člověk bude špatně začleňovat do nové moderní společnosti. A řekl bych, že toho bude po nějaké době litovat.“⁷⁵ Na to mu Martina odpověděla „To si teda úplně nemyslím, protože když už se muslim rozhodne v takovou věc, vlastně chce začít úplně nový život, tak do toho s tím jde. Musí s tím počítat a řekla bych, že se už na nový život těší. Bude začínat úplně od znova, ale je to jeho volba. Většinou to jsou teda ženy, které se zřeknou islámu. Právě v Tunisu je oddělené právo šaría od normálního práva. Tam je právo

---

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ Tamtéž

*založené na francouzském systému, tím pádem jsou povolené sňatky a nejsou tam tvrdé zákony. Turista zde může chodit normálně oblečený.*⁷⁶

Musím říct, že až této otázce se Tomáš s Martinou více rozpovídali a vedli i společnou diskuzi. Já jsem pouze přihlížela a naslouchala a ani jsem nemusela pokládat nějakou doplňovací otázku. Martina s Tomášem si naprosto vystačili sami.

*Co se týče odpovědi Nely „První věc, která se mi vybavila je, že bych se cítila ukřivděně. Protože vzhledem k tomu, že mám náboženství islám a vyrůstám s ním, tak to neznamená, že jsem hned teroristka. Měla bych potřebu stále světu dokazovat, že všichni nejsou stejní. Asi bych i měla být hrdá na svoje náboženství, ale myslím si, že by byla i situace, kdy bych si říkala, proč jsem se nenarodila jinde. Myslím si, kdybych byla ateista a přišly by chvíle, jo, to je muslimka s ní se bavit nebudeme, tak bych si přála se narodit jinde. Myslím si, že se tohle děje u nás. Ale kdybych vyrůstala a zůstala v muslimské zemi, je jedno které, tak si nemyslím, že bych k tomu přistupovala nějak špatně. Jelikož bych v zemi žila, tak by mi to přišlo přirozené a nepoznala bych, že to může být i jinak.*⁷⁷

Jakub pouze Nelu doplnil *„Z mého pohledu, když bych jako muslim vyrůstal v České republice, tak si nemyslím, že by to bylo nějak těžké u nás žít. Slyšel jsem, že hodně Čechů konvertovalo k islámu a okolí o tom ani nemusí vědět. A zase záleží, kde bych vyrůstal v muslimských zemích. Třeba Afrika je mírumilovnější než Asie jako třeba Írán, Irák, Afghánistán, tam se furt válčí, takže je hodně motivů, jestli říct, že bych s tím byl v pohodě anebo naopak. Protože si myslím, že muslimům v Africe se žije hezky. Ano, dodržují tam své tradice a mají nějaké hranice, ale to většinou každá náboženství. To jenom mi Češi na to nejsme zvyklí, když patříme k nejateističtější zemi v Evropě. Pravda je, že kdybych byl muslim a poznal českou kulturu, tak by mi vadilo, že se ženy musí zahalovat, kdybych to srovnal s mojí kulturou z Afriky. Ale nemyslím se, že mají vyloženě tvrdé zákony.*⁷⁸

Studenti Kristýna a Lukáš ze střední odborné školy se navzájem doplňovali. Dle jejich slov *„Tak každý muslim by se měl před modlením omýt, klečí na zemi na koberečku a musí mít sundané boty. Třeba ve 4 hodiny ráno začne hrát mešita a oni vstanou a musí se jít pomodlit. My jsme se se školou byli podívat v Turecku*

---

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Cit. rozhovor OA – 10. 1. 2019 rozhovory, archiv autorky

⁷⁸ Tamtéž

*v Istanbulu, konkrétně v Modré mešitě a ta je nádherná. Jak zvenčí, tak zevnitř.*⁷⁹ K tomu Lukáš dodal „*Navíc je to strašně těžký říct, protože kdybych se narodil jako muslim a vyrůstal v té kultuře, tak bych nemyslel jako já. Takže bych se už narodil v tom, že jsem, jaký jsem, takže muslim. Ale nedovedu si to představit. Dokážu si teď představit, že bych znal, jak to v ČR chodí, a měl bych odjet do muslimských zemí, tak se asi zblázním, protože to je úplně jiný svět. Navíc jsem homosexuál a to je v těchto zemích nelegální. Další problém je, že bych se musel modlit a to já nedělám.*“⁸⁰ Kristýna navázala na Lukáše „*Kdybych měla být jednou z žen mého muže, tak bych byla psychicky na dně. Chodit každý den za někým, koho bych třeba ani nemilovala a jsem za něj provdaná. V podstatě bych řekla, že bych byla jeho pes. Ženy tam totiž nemají žádnou cenu. Jsou to sluhové těch chlapů. Ale dokážu si představit, že kdybych tam vyrostla, tak by mi to přišlo normální, protože bych neslyšela o nějaké Mladé Boleslavi. A zároveň by mě, jako muslimovi, přišlo divné, jak se chováme v Česku. Myslím si, když je žena zahalená a kouká na nás Češky, jak v létě chodíme jenom v šortkách a tílku, tak ony to nemohou pochopit. Může to muslimku mrzet a trápit jí to, že ona musí být skrytá. Mně jich je teda v tomhle moc líto.*“⁸¹

Studenti většinou odpovídali, že by si nedokázali představit, že by teď měli konvertovat k islámu. Protože je to zcela odlišné náboženství. Mají jiné zvyky, tradice, morálku, hodnoty, které se studentům nelíbí a nedokázali by se s nimi ztotožnit. Hlavně studentky odpovídaly záporně, kdyby se měly stát kolikátou ženou budoucího manžela. Nedokázaly by unést, jak by se muž k nim choval. Nechtěly by chodit zahalené, pro studentky to znamená ztráta vlastní identity. Naopak chlapci odpovídali v tomto ohledu, že by soužití s více ženami nebyl problém. Na druhou stranu by si ale dokázali představit, kdyby v islámských zemích vyrostli a žádnou jinou kulturu nepoznali. Bylo by pro ně naprosto běžné, aby ženy byly zahalené, či aby muži měli více manželek. Další obvyklou činností by bylo modlení nebo dodržování zásad jako nepít alkohol, nejíst vepřové maso v době půstu, zkrátka dodržovat pět pilířů víry, které jsem již zmínila v teoretické části.

---

⁷⁹ Cit. rozhovor SOU – 12. 1. 2019 rozhovory, archiv autorky

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ Tamtéž

Studentka z obchodní akademie Nela zmínila, že by chtěla světu stále dokazovat, že všichni muslimové nejsou stejní a nemáme je brát jako teroristy. S tímto názorem naprosto souhlasím, jelikož v každé kultuře jsou všichni lidé odlišní. Ani mi Češi nejsme všichni stejní. Studenti tedy nejvíce porovnávali Česko a islámské země a dospěli k názoru, že Češi jsou obecně přirovnávány k ateistickým zemím, samozřejmě ne všichni lidé z České republiky, a tak je pro nás nezvyklé se začít modlit, chodit do kostela či věřit v Boha. A proto i z toho úhlu pohledu je pro studenty nemyslitelné, aby se mohli stát ze dne na den muslimy a začít se učit modlit, dodržovat jejich řád a naprosto vyměnit svůj dosavadní život za zcela jiný. Ovšem pokud by tedy vyrostli v jejich zemi, uměli by si představit být muslim a učit se jejím zvykům, tradicím a zákonům.

8 ZÁVĚR

V závěru mé bakalářské práce odpovím na otázku, jak studenti středních škol vnímají muslimy a jaký je jejich názor na náboženství – islám.

Jelikož česká společnost v dnešní době je zcela jasně proti islámu, měli bychom znát i názory mladších lidí. Dalo by se říci, že studenti, se kterými jsem rozhovory dělala, zcela určitě nejsou proti muslimům. Nikdo ze studentů z vybraných škol mi neodpověděl vůči muslimům negativně, nikdo nepoužil žádné hanlivé slovo a všichni aspoň nějaké základní informace o tomto náboženství měli.

Se studenty probíhaly rozhovory hladce. Všichni byli moc milí a žádné výhrady během rozhovoru nemám. Vždy odpovídali na otázky buď jenom jeden z nich nebo každý sám za sebe, či se doplnili nebo mezi nimi vznikla diskuze. Já do rozhovorů spíše nevstupovala, pouze jsem nadhodila otázku z daného okruhu a čekala na jejich názor.

Když shrnu jejich odpovědi do jednoho celku, což si myslím, že jde, protože žádný se ze studentů svou odpovědí nijak radikálně neodlišoval, či byl vyloženě proti muslimům. Tím pádem by se dalo jednoznačně říci, že studenti mají přehled o světě (někdo ví samozřejmě více, někdo méně) a o muslimech nemají žádné špatné mínění a předsudky. Tyto „jiné lidi“ berou v dobrém slova smyslu. Z jejich odpovědí je patrné, že všechny muslimy neházejí do jednoho pytle. Samozřejmě jsou studenti obeznámeni, jaké jsou jejich zvyky a tradice. Nejčastěji byla uvedena odpověď, že ženy musí chodit zahalené ve společnosti a měly by respektovat svého muže. Tato pravidla jim přijdou vůči ženám absurdní, ale zároveň jejich zákony respektují.

Co nejvíce ovlivňuje jejich názor je samozřejmě škola a média. O islámu se v médiích dočtou na internetu nebo vidí v televizi hodně informací. Studenti si jsou vědomi, že média mohou dodávat i falešné informace a z toho usuzují vinu, kvůli negativním názorům na muslimy, médiím a sociálním sítím. Proto je česká společnost defakto proti muslimům. Bohužel jsem se dozvěděla, že ani škola studentům nedává takový rozhled o islámu, jak by si mnozí představovali. Školy by měly být schopny poskytnout studentům hlubší porozumění o všech náboženstvích a kulturách, protože kvůli neznalosti si lidé vytvářejí předsudky vůči „cizincům“ a mají strach z jejich přítomnosti. Díky informacím, které by se lidé měli dozvědět,

by mohl vymizet strach a plynule by se přešlo k většímu pochopení všech odlišných kultur.

Docházím tedy k závěru, že studenti, se kterými byly rozhovory uskutečněny, nemají špatné předsudky o muslimech a z jejich výpovědí je patrné, že by je dokázali přijmout v české kultuře, pouze ale za předpokladu, že by noví imigranti z muslimských zemí uměli respektovat naše zákony. Samozřejmě by se nemuseli učit našim zvykům a tradicím, ale aby nebyli oni „dominantní skupinou“.

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Použitá literatura:

- BEČKA, Jiří a Miloš MENDEL. *Islám a české země*. V Olomouci: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-034-8.
- IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. Praha: Islámská nadace, 2003. ISBN 80-903196-1-0.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.
- JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v myslí boží: globální vzestup náboženského násilí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. Politika a náboženství. ISBN 978-80-7325-109-3.
- *Korán*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-1260-5.
- KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-7021-925-6.
- KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2.
- KŘIKAVOVÁ, Adéla, Miloš MENDEL a Zdeněk MÜLLER. *Islám: ideál a skutečnost*. Praha: Panorama, 1990. Pyramida (Panorama). ISBN 80-7038-012-8.
- MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
- OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3.
- PETRÁČEK, Karel. *Islám a obraty času*. Praha: Svoboda, 1969.
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.
- WEBER, Max. *Sociologie náboženství*. Praha: Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-240-3.

9.2 Internetové zdroje:

- ČEJKA, Marek. *Islamofobie, antisemitismus*. 2010
Dostupné z: <http://blizky-vychod.blogspot.com/2010/12/islamofobie-antisemitismus.html>
- EUMC, *Muslims in the EU*.
Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/publication/2006/highlights-eumc-report-muslims-european-union-discrimination-and-islamophobia>
- JANKŮ, Linda, Miroslav KNOB, Václav KRAJŇANSKÝ, Anna MATUŠINOVÁ, Zuzana MELCROVÁ a Hubert SMEKAL. *ENAR Shadow Report: Racism and related discriminatory practices in the Czech Republic*.
Dostupné z: <http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/publications/shadow%20report%202011-12/Czech%20republic.pdf>
- Josef Novotný and Filip Polonský, “The Level of Knowledge about Islam and Perception of Islam among Czech and Slovak University Students: does Ignorance Determine Subjective Attitudes?” *Sociologia*. 2011, Vol. 43 Issue 6, p674-696. 23p.
Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228746891_The_Level_of_Knowledge_about_Islam_and_Perception_of_Islam_among_Czech_and_Slovak_University_Students_does_Ignorance_Determine_Subjective_Attitudes
- Ministerstvo vnitra
Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>
- Národní ústav pro vzdělávání
Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/ucebni-osnovy>
- OSTRÁNSKÝ, Bronislav; FÁBRY, David (red). 2012. *Interview s Bronislavem Ostránským*.
Dostupné z: <https://www.shekel.cz/25377/interview-s-bronislavem-ostranskym>
- VĚTROVEC, L. (2013): *Definice a kontextualizace pojmu islamofobie*, s. 7.
Dostupné z: <http://www.e-islam.cz/sites/default/files/VETROVEC%20K%20definici%20a%20kontextualizaci%20islamofobie.pdf>
- Zan Strabac and Ola Listhaug, “Anti-Muslim prejudice in Europe: A multilevel analysis of survey data from 30 countries”, *Social Science Research*, (2008)
Dostupné z: http://sociology.soc.uoc.gr/socmedia/papageo/Articles/Strabac_and_Listhaug.pdf
- ŽIDKOVÁ, Klára. *Alrawi: Už deset let jen vysvětluji, že nejsme teroristé*. *Brněnský Deník.cz* [online]. 2011
Dostupné z: <http://brnensky.denik.cz/rozhovor/alrawi-uz-deset-let-jen-vysvetluji-ze-nejsme.html>

9.3 Rozhovory se studenty:

Gymnázium – rozhovor uskutečněn 5. 1. 2019 rozhovory, archiv autorky

Obchodní akademie – rozhovor uskutečněn 10. 1. 2019 rozhovory, archiv autorky

Střední odborné učiliště – rozhovor uskutečněn 12. 1. 2019 rozhovory, archiv autorky